

John Holt: Ki tanít kit az iskolában?

2022.05.06.

Bevezető

Évek óta sikertelenül próbálkozom, hogy John Holt első könyvét a How Children Fail-t újra kiadják magyarul. Pontosabban szólva, hogy a teljes könyv megjelenjen. Az 1991-es magyar fordítás, amely az „Iskolai Kudarok” címmel jelent meg, csupán a könyv eredeti 1964-es kiadásának fordítása volt. Holt a könyvet 1983-ban majdnem 20 év tapasztalatával gazdagodva kiegészítette, és így annak terjedelme majd 50%-kal megnőtt.

A kiegészítéseket még 2013-ban több barátommal együtt lefordítottam, de eddig nem sikerült ehhez kiadót találni. Talán sok kiadót elriaszt, hogy Holt eredeti jegyzetei az 1950-es évek végéről származnak. Vagy egyáltalán mást jelent ma könyvkiadónak lenni. Nem tudom. Álljon itt most csupán egyetlen kis részlet a kiegészítésből, amely bemutatja, hogy milyen mélyen látta Holt az iskola, a tanítás problémáit, és hogyan igyekezett új utat mutatni:

Utóirat: A könyv 2023 szeptemberében – teljes terjedelemben megjelent magyarul! A rövid részlet utáni a harmadik kapcsolódó oldalon meg is vásárolható! Ugyancsak el lehet olvasni a könyv utószavát is.

John Holt: Ki tanít kit az iskolában?

Ez kulcsot adhat ahhoz, hogy mit kellene a felnőtteknek csinálniuk, mikor egyedül maradnak a gyerekekkel a

tanteremben. Ez az, amit magam is egyre inkább követtem három évvel később, akkori ötödikeseimmel, és amiről James Herndon is ír a *How to Survive in Your Native Land* című könyvében. A tanár első dolga, hogy megpróbál egy olyan fizikai, szellemi és érzelmi teret kialakítani, ahol a gyerekek jó eséllyel viszonylag izgalmas életet tudnak élni. Ezután jön a tanár következő fontos feladata: hogy megnézze, mit csinálnak a gyerekek ebben a térben. G.B. Shaw *Caesar és Cleopatra* című drámájában a királynő elmeséli a szolgálóinak, hogy Caesar egyszer azt javasolta neki, engedje meg nekik, hogy fecsegyenek, amit csak akarnak.

És amikor Cleopatra megkérdezte tőle, hogy miért, Caesar azt felelte: „Hogy megtanuld tőlük, *hogy ki miféle*”. Pontosan. Ezt kell megtanulnunk a diákjainkról, hogy ők mifélék, és ennek nem az a módja, hogy elolvassuk az „anyagukat”, tele mindenféle álpszichológiai diagnózissal, meg szép hosszú listákkal, hogy mi a baj velük, hanem adni kell nekik egy kis szabadságot, gondolati, véleménynyilvánítási és cselekvési szabadságot – már amennyit az iskolai keretek megengednek –, és meg kell nézni, akkor mit csinálnak.

Ha csak azt figyeljük, hogy vajon a gyerekek azt teszik-e, amit elvárunk tőlük, vagy amit éppenséggel megtiltunk nekik, akkor valószínűleg lemaradunk minden olyan dolgról, ami igazán érdekes és fontos velük kapcsolatban. Ez az egyik oka annak, hogy olyan sok tanár, akár sokévnnyi tapasztalattal a háta mögött, olyan keveset tud a gyerekek valódi természetéről. Azok, akik gyerekeiket otthon tanítják, rendszerint jó munkát végeznek, mert van idejük – és igényük! – arra, hogy *megismerjék* a gyerekeiket, megtudják, mi érdekli őket, és megtanulják felismerni azokat a jeleket, amelyek segítségével a gyerekek kimutatják és jelzik az érzéseiket. Az iskolai tanárok csak akkor lesznek képesek viszonylag jól megismerni a diákjaikat, és ebből rájönni, hogy pedagógusként miként tudnák a lehető legjobban szolgálni a javukat, ha előtte szakítanak hagyományos tanárszerepeikkel: főnök,

rendőr, bíró.

Amikor minden különösebb tervezés nélkül elkezdtem egyre több időt hagyni a tanítási napból arra, hogy a gyerekek beszélhessenek egymással és közösen tevékenykedjenek, akkor kezdtem csak rendesen megismerni őket: élményeiket, érdeklődési körüket, gondolataikat, és csak ez után kezdtem látni azt, hogyan tehetném az osztályt számukra hasznosabb helyé. *Ahhoz, hogy tanítani tudjam őket, először nekem kellett tanulnom tőlük.* Így például amikor megtudtam – *abból, amit egy barátnőjének mondott* –, hogy az egyik tanítványom odavan a lovakért, akkor már hozza tudtam járulni az olvasási problémája megoldásához úgy, hogy bevittem az osztályba *A nagy derby*-t. Imádta a könyvet, pont, ahogy reméltem. A történet és a benne levő szereplők iránti érdeklődése kedvet és erőt adott neki ahhoz, hogy legyőzze „olvasási problémáját”, ami leginkább abból a félelemből fakadt, hogy hátha valóban nem tud megtanulni olvasni, és micsoda szegény lesz, ha ez egyszer kiderül.

Kapcsolódó oldalak:

- Fóti Péter: Utószó John Holt: Túlélés vagy tanulás? c. könyvéhez
- Juhász Vera: John Holt Túlélés vagy tanulás c. könyvének magyar kiadásához
- John Holt: Túlélés vagy tanulás / Oriold Kiadó 2023
- Fóti Péter: Meghallgatni a gyerekeket
- Frank Smith: A tanulás két elmélete
- Fee Czisch: A gyerekek többre képesek